

УДК 796.071.4:658

О.П. Пишка, І.В. Сущенко, Є.С. Жоффчак

Формування професійних компетентностей фізкультурно-спортивних кадрів

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Мета: розкрити сутність, особливості та дослідити основні фактори впливу на процес формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом дослідження стали професійні компетенції фізкультурно-спортивних кадрів у вищих навчальних закладах. Основними методами дослідження були бібліосемантичний та метод контент-аналізу нормативно-правових документів України у сфері підготовки фізкультурно-спортивних кадрів.

Результати дослідження та їх обговорення. Досліджено стан наукового обґрунтування процесу формування професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів, розглянуто основні фактори впливу, мотивації та функцій, що впливають на формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності. Розкрито специфіку форм, які визначають сучасний зміст фізичного виховання у ВНЗ та забезпечують його у професійній діяльності. Встановлено тенденції розвитку системи освіти, та виявлено фактори, що впливають на рівень підготовки спортивних менеджерів та їх професійну компетентність.

Висновки. Визначальними напрямками формування професійних компетентностей спортивних кадрів є: загальна спрямованість діяльності закладу вищої освіти на формування професійної компетентності спортивних менеджерів відповідно до ринкової економічної ситуації; необхідності урахування усталених традицій у справі залучення населення до занять фізичною культурою і спортом.

Ключові слова: заклади вищої освіти, професійна компетентність, педагогічна компетентність, фізкультурно-спортивні кадри.

Вступ

У зв'язку зі змінами, які відбуваються в Україні та світі, постає важливість питання проблеми формування професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів. Ринкові вимоги господарювання висувають вимоги до сучасних випускників вищих навчальних закладів, зокрема до менеджерів фізичної культури та спорту, їх професійних обов'язків, з огляду на досвід національного та міжнародного середовища формування нової парадигми особистісних якостей та набуття актуальних знань.

Важливі риси та якості професійної компетентності менеджерів, що формувалися в умовах сучасного розвитку країни, досліджувалися значною кількістю вчених (Г. Кот, В. Терещенко, М. Виноградський, С. Козловська, Г. Падерець, І. Чубаєва, Л. Довгань, Л. Скібіцька, Д. Смоленніков, В. Розанова, В. Козубенко, Л. Дідковська, Й. Завадський, О. Леонтєва, Ю. Лаврикова, І. Сінова, О. Володько, Т. Клімович та ін.). У їх наукових працях підкреслюється, що професійна компетентність менеджерів насамперед залежить не лише від рівня їх здібностей, а й від якості початкової професійної підготовки та самовдосконалення [2].

Окрім питання професійної підготовки, формування професійної компетентності, конкурентоспроможності й затребуваності фахівців на сучасному ринку праці знайшли висвітлення в роботах С. Батишева, Н. Бідюк, Т. Десятова, Д. Костюка, Н. Ничкало, О. Новікова, Т. Сулими та ін. Проблеми взаємодії держави і бізнесу у сфері фізичної культури і спорту аналізувалися у працях таких науковців, як Ю. Мічуда, М. Дутчак, М. Авксентьєв, С. Грищенко, Е. Зусман, А. Сорокін, О. Левковець, О. Петрикова, Б. Бояринцев, В. Джуха та ін. Зокрема, у роботах Ю. Мічуди розглядаються закономірності функціонування галузі фізичної культури в умовах ринку, проблеми розвитку підприємництва в галузі спорту для всіх [3].

Однак варто зазначити, що в цілому дослідження питань формування професійної компетентності фахівців у сфері спорту переважно носять фрагментарний характер, зокрема залишаються недостатньо дослідженими особливості формування їх професійної компетентності в умовах ринкових перетворень. Дослідження цієї проблеми в контексті викликів сьогодення є актуальним і своєчасним [5].

Мета дослідження: розкрити сутність, особливості та дослідити основні фактори впливу та функції на процес формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів. **Об'єктом** дослідження виступає професійна компетенція фізкультурно-спортивних кадрів у вищих навчальних закладах. **Предмет** дослідження: розкрити сутність теоретичних та методичних засад системи професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів та підготовки їх до педагогічної діяльності. **Методологічну основу** становлять наукові положення, принципи, методи та шляхи ефективності професійних дій майбутніх фізкультурно-спортивних кадрів; теорії самоорганізації – яка передбачає готовність майбутніх педагогів до розвитку та

самореалізації, доступність та відкритість освітнього процесу; методичні підходи, щодо необхідності формування особистісних і професійних якостей вчителя; діяльнісний – спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок студентів; полісуб'єктний, що передбачає рівноправну взаємодію викладачів і студентів у процесі професійного розвитку; сучасні дидактичні підходи до змісту, методів і технологій навчання.

Результати дослідження та їх обговорення

Входження України до світового та європейського освітнього простору вимагає оновлення системи підготовки майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу. Одним із найважливіших завдань, які стоять перед вищою школою, є розвиток та саморозвиток, виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності студентів [7, с. 136].

Компетентність викладача безпосередньо впливає на формування професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів та підготовки їх до педагогічної діяльності. Адже, компетентність це можливість, готовність та здатність студента проводити професійну особисту діяльність, ефективно ставити та вирішувати специфічні завдання з урахуванням критеріїв відповідності професійних досягнень. А також вміння правильно врахувати, дослідити, проаналізувати зовнішні та внутрішні фактори, що активно впливають на процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Професійна компетентність викладача – це:

- здатність особистості, що виявляється у здатності до педагогічної діяльності;
- єдність теоретичної й практичної готовності педагога до професійної діяльності;
- здатність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні і проблемні ситуації, що виникають у професійній діяльності [8, с. 10].

Автори сучасного словника професійної освіти (за ред. академіка Н. Г. Ничкало) так тлумачать поняття «компетентність»: «Компетентність (від лат. *competens* – належний, відповідний) – сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію» [9, с. 149].

Проблему формування фізкультурно-оздоровчої компетентності розглядали у своїх працях науковці Н. Бордовська, С. Занюк, С. Тришина, Г. Головченко, Т. Бондаренко. Нині питання відповідності програм з фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах формуванню компетентності студентів недостатньо вивчене. Головним напрямом оптимізації навчально-виховного процесу у ВНЗ залишається формування пізнавальної активності, позитивної мотивації та стійкого інтересу студентів до занять цілеспрямованою руховою діяльністю задля зміцнення здоров'я та підвищення рівня адаптації організму до умов навколишнього середовища та майбутньої професійної діяльності, враховуючи рівень фізичної підготовленості і психофізичної стійкості кожного.

На процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів слід віднести ті, що зумовлюють зміст підготовки, визначають логіку поведінки і саморозвитку особистості майбутнього менеджера фізичної культури і спорту. Це насамперед – стан економічного розвитку країни, регіону, коли з'являється на ринку праці підвищений попит на кваліфікованих спеціалістів для цієї сфери. Значним зовнішнім фактором, що впливає на якість формування професійної компетентності спортивного менеджера, є вимоги роботодавців до рівня їх підготовки у вищих навчальних закладах, рівень психолого-педагогічної готовності до роботи в умовах динаміки змін ринку праці. Внутрішні фактори формування професійної компетентності – це установки, потреби, інтереси майбутніх спортивних менеджерів, які формуються в умовах ринку освіти і визначають їх ставлення до себе й навколишнього середовища, у тому числі їх мотиваційна готовність до професійної мобільності, рівень знань, умінь, навичок та компетенцій, а також рівень адаптивності тощо.

Структуру формування професійних компетентностей майбутніх фізкультурно спортивних кадрів становить сукупність таких складових як: комунікативної, інформаційної, професійної, особистої мотивації та творчого-особистісного підходу. Головними компонентами формування професійних компетентностей є надання майбутнім фізкультурно спортивним кадрам, можливості вияву їх ініціативності, самостійності у прийнятті рішень та мотивації у роботі. Мотивація є рушійним компонентом для досягнення високих спортивних результатів, до найбільш впливових складових мотивації, які ґрунтуються на потребах людини, можна віднести наступні (табл. 1).

Емоційне забарвлення майбутніх фізкультурно спортивних кадрів відображається в мотиваційному компоненті, безпосередньо впливаючи на формування професійної компетентності, у бажанні до формування системи професійних навичок, умінь, знань, мотивацій і переконань, які спрямовані на досягнення високих спортивних результатів, формуючи професійно-практичну та пізнавальну-дослідницьку діяльність до створення чинників здорового способу життя та постійного фізичного вдосконалення.

Внутрішнє сприйняття людини фізичного виховання є ще одним важливим чинником формування професійної компетентності, який виявляється у процесі створення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності майбутніх кадрів, розвиваючи у них, необхідні моральні, волевові, фізичні якості, які вони реалізують у практичній діяльності.

Таблиця 1

Типи мотивацій, що впливають на формування професійних компетентностей майбутніх фізкультурно-спортивних кадрів

Типи мотивацій, що ґрунтуються на потребах людини	
Мотивація досягнення	Мотивована та скерована на ціль, певний результат, який можливо досягнути завдяки власним здібностям
Мотивація самоствердження	Виявляється у прагненні людини до ствердження себе у соціумі, як особистості
Мотивація ідентифікації з іншою особистістю	Виявляється у прагненні наслідувати кумира, відому особу, яка досягла великих результатів, у певній сфері, авторитетну особистість
Мотивація саморозвитку	Виявляється у прагненні до самовдосконалення, найбільш повної реалізації своїх здібностей та бажання відчувати свою компетентність
Мотивація самооцінки	Виявляється у відчуттях людини себе як професіонала

Чільне місце у формуванні фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності студентів посідає інформаційний компонент, який націлює студента на вибір активної життєвої позиції, спрямованої на збереження і закріплення власного здоров'я через збільшення обсягу знань, умінь і навичок в організації самостійного рухового режиму. Інформаційний компонент дозволяє студентам долучитись до творчої діяльності, що ґрунтується на отриманих знаннях. Він орієнтує студентів на самостійне вивчення питань збереження здоров'я, найбільше для них значущих. Інформацію про збереження і зміцнення здоров'я студенти одержують з різних джерел. Творчий компонент у формуванні фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності студентів виявляється як підсумок діяльності, спрямованої на засвоєння студентами теоретичних положень, і можливість їх практичного використання задля зміцнення і збереження власного здоров'я у стандартних і нестандартних життєвих ситуаціях. Під час створених нестандартних ситуацій студенти використовують потенційні можливості у збереженні свого здоров'я, вони виявляють здібність використовувати сучасні оздоровчі технології для зміцнення і збереження здоров'я.

Загально відомими функціями створення професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів є: освітня, комунікаційна, інформаційна, оздоровчо-фізкультурна, рекреаційно-реабілітаційна, творчо-креативна.

Таблиця 2

Функції професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів

Освітня функція	Полягає в тому, що в ході занять з фізичного виховання здійснюється навчання культури здоров'я, спрямоване, передусім, на формування знань, умінь і навичок, збагачення досвіду творчої діяльності з виховання бережного ставлення до власного здоров'я та ведення здорового способу життя. Тобто формується здоров'я збережувальна компетентність. На заняттях з фізичного виховання студенти повинні отримувати необхідні фундаментальні відомості з основ здоров'я, які представлені у визначеній логічній послідовності, усвідомити їх і використовувати в різних ситуаціях
Комунікаційна функція	Процес розвитку фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності спортивних кадрів спрямований на передачу досвіду викладача студентам від найпростіших практичних умінь і навичок до систематичних знань, принципів поведінки і діяльності, спрямованої на збереження власного здоров'я та ведення здорового способу життя, чіткого уявлення про зміст і структуру необхідних для цього компетенцій фізичного виховання
Оздоровчо-фізкультурна функція	Оздоровча функція формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності виявляється під час фізкультурно-спортивної діяльності у сфері організації здорового дозвілля або в системі спеціальних відновлювальних заходів. Вона застосовується задля задоволення емоційних запитів, активного відпочинку і відновлення тимчасово втрачених функціональних можливостей організму
Творчо-креативна функція	Формування фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності передбачає створення у спортивних кадрів системи цінностей, яка дає можливість спілкування у студентському колективі і поза ним; стимулює творчу та креативну активність, сприяє вияву здібностей кадрів долати стресові ситуації в повсякденній діяльності
Інформаційна функція	Передбачає накопичення, розповсюдження і передачу інформації щодо необхідності занять фізичною культурою і спортом задля збереження власного здоров'я, про засоби вдосконалення своїх природних якостей і функціональних можливостей організму

Отже, реалізація згаданих функцій по формуванню професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів на практиці передбачає різноманітні форми, методи та засоби. Що у ВНЗ виражаються в наступному: лекційно - навчальних занять, ранкової фізичної гімнастики, фізкультурно-оздоровчих та масових заходів, фізичних тренувань у процесі навчально-виховної діяльності; фізичних вправ, власного прикладу, вправ, заохочення і примусу.

Професійна компетентність менеджерів фізичної культури і спорту спрямована на гнучкість, швидку орієнтацію в їх професії, конкурентоспроможності на ринку праці, готовність до підвищення кваліфікації, перекваліфікації та самоосвіти. У період переходу до ринкової економіки, коли країна перебуває в пошуку економічних і соціальних пріоритетів, характеризується нестабільністю, актуальним постає питання: чи здатний сучасний менеджер фізичної культури і спорту взяти на себе відповідальність, щодо свого майбутнього та як у майбутньому він визначатиме життєві пріоритети і здатність самостійного вибору своєї професійної діяльності.

Ефективна професійна діяльність менеджерів у галузі фізичної культури і спорту можлива лише за наявності певного рівня їх професійної компетентності в умовах функціонування підприємницького середовища, тобто ринкової системи відносин. Це виявляється під час діяльності спортивних менеджерів у процесі реалізації завдань організації та проведення спортивних змагань і видовищ, які передбачають спортивні та оздоровчі заходи для учасників кросів, марафонів, турнірів зі спортивних ігор; спортивних свят; спортивно-видовищних заходів, показових виступів видатних спортсменів і представників спортивних закладів.

Висновки

Можна стверджувати, що сьогодні підготовка спортивних менеджерів у вищій школі в усьому світі направлена на виборі студентами в процесі навчання, вузького набору дисциплін для забезпечення їх майбутньої трудової діяльності, згідно вимог ринку праці. Основні тенденції, котрі характеризують розвиток світової системи професійної освіти спортивних менеджерів визначаються поєднанням трьох процесів – професіоналізації, модернізації й інтернаціоналізації освіти. Зокрема, важливим шляхом модернізації освіти у багатьох країнах сьогодні є оновлення змісту освіти та технологій навчання, узгодження їх із сучасними потребами, а саме з орієнтацією навчальних програм на компетентніший підхід.

Реалізація раніше згаданих мотивацій, функцій та методик формування професійних компетентностей фізкультурно-спортивних кадрів дозволяє, реалізовувати цей процес на високому фахово –методичному рівні з урахуванням головних мотивацій для ВНЗ та згідно вимог ринку праці України. Ефективні напрями формування, що характеризують розвиток професійних компетентностей спортивних кадрів в Україні, мають визначатися поєднанням таких основних компонентів: інтернаціоналізації освітнього процесу, застосування нових технологій в процесі формування, професіоналізм в галузі, та модернізації ВНЗ у сфері виховання фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентності.

Визначальними серед них, на нашу думку, є: загальна спрямованість діяльності ВНЗ на формування професійної компетентності спортивних менеджерів відповідно до ринкової економічної ситуації; необхідність урахування усталених традицій у справі залучення населення до занять фізичною культурою і спортом, а також до відвідування спортивно-видовищних заходів, які спрямовані на підвищення попиту на цих фахівців; упровадження в країні сучасної моделі освітньої політики з метою підготовки високопрофесійних спеціалістів для сфери фізичної культури і спорту. Сьогодні вищі навчальні заклади не можуть обмежуватися підготовкою спортивних менеджерів лише для місцевого чи національного ринків праці. Увесь світ стає відкритим для студентів, а це означає, що ВНЗ мають забезпечити їх конкурентоспроможність на світовому ринку праці. Передумовою цього є належна відкритість навчальних закладів, їх готовність до реальної співпраці з бізнесом, толерантність та інтернаціоналізація [5].

Можна стверджувати, що формування професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту в умовах національного та міжнародного ринкового середовища має базуватися на застосуванні компетентнісного підходу з обґрунтуванням належних освітніх цілей і мотивів. Сучасні запити ринку праці щодо, результативності освітніх систем покликані активізувати рух до формування змісту освіти саме на компетентнісній основі, що обумовить потребу розробки технологій оцінювання рівня компетентностей та компетенцій, що, на нашу думку, передбачає оновлення змісту, форм та методів професійно-зорієнтованого навчання у ВНЗ, координацію навчально-виховної діяльності, яка має бути спрямована на формування ринкових цінностей, конкурентоспроможність цих фахівців на сучасному ринку праці, їх адаптацію до сучасних умов професійної діяльності, готовність фахівців до розв'язання реальних професійних завдань і проблем [5].

Перспективи подальших досліджень заключаються у питаннях дослідження сучасних нормативно правових законів, норм та вимог, що ставляться до формування професійної компетентності фізкультурно-спортивних кадрів у ВНЗ. А також, в подальшому аналізі та дослідженні досвіду розвинених країн, їх методики, особливостей, та застосуванні закордонного досвіду при формуванні фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової компетентностей підготовки фізкультурно-спортивних кадрів.

Література

1. Головченко Г. Т. Формирование личности специалиста средствами физического воспитания: [учеб. пособие] / Г. Т. Головченко, Т. В. Бондаренко. – Харьков : ИВМО «ХК», 2001. – 156 с.
2. Журавський В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К. : ІВЦ в-во «Політехніка», 2003. – 200 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / Н.М.Бібік [та ін.]; ред. В.Овчарук; М-во освіти і науки України. – Київ: К.І.С., 2004. – 112 с.
4. Криштанович С.В. Педагогічні стандарти формування професійної компетентності спортивних менеджерів: зарубіжний досвід / Криштанович С.В. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота.» - 2017. – випуск 2 (41).
5. Клімова А. Соціальний статус сучасного менеджера: суспільні виклики та професійні вимоги / А. Клімова // Гуманітарний вісник. – 2014. – № 35. – С. 56–63.
6. Криштанович С. Процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту / Криштанович С. // Нова педагогічна думка. – 2017. - № 3 (91) – с. 65-70.
7. Мічуда Ю. Проблеми розвитку підприємництва у сфері спорту для всіх / Ю. Мічуда // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 1. – С. 82–86.
8. Професійна освіта: Словник: [навч. посіб.] / уклад. С. У. Гончаренко та ін., за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.

References

1. Holovchenko H. T. Formyrovanye lychnosty spetsyalysta sredstvamy fizycheskoho vospytanyia: [ucheb. posobyе] / H. T. Holovchenko, T. V. Bondarenko. – Kharkov : YVMO «KhK», 2001. – 156 s.
2. Zhuravskiy V. S. Bolonskiy protses: holovni pryntsyipy vkhodzheniia v Yevropeyskiy prostir vyshchoi osvity / V. S. Zhuravskiy, M. Z. Zghurovskiy. – K. : IVTs v-vo «Politekhnika», 2003. – 200 s.
3. Kompetentnisnyi pidkhd u suchasniy osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: biblioteka z osvitoi polityky / N.M.Bibik [ta in.]; red. V.Ovcharuk; M-vo osvity i nauky Ukrainy. – Kyiv: K.I.S., 2004. – 112 s.
4. Kryshthanovych S.V. Pedahohichni standarty formuvannya profesiinoi kompetentnosti sportyvnykh menedzheriv: zarubizhnyi dosvid / Kryshthanovych S.V. // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota.» - 2017. – vypusk 2 (41).
5. Klimova A. Sotsialnyi status suchasnoho menedzhera: suspilni vyklyky ta profesiini vymohy / A. Klimova // Humanitarnyi visnyk. – 2014. – № 35. – С. 56–63.
6. Kryshthanovych S. Protses formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh menedzheriv fizychnoi kultury i sportu / Kryshthanovych S. // Nova pedahohichna dumka. – 2017. - № 3 (91) – s. 65-70.
7. Michuda Yu. Problemy rozvytku pidpriemnytstva u sferi sportu dlia vsikh / Yu. Michuda // Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. – 2007. – № 1. – S. 82–86.
8. Profesiina osvita: Slovyk: [navch.posib.] / uklad. S. U. Honcharenko ta in., za red. N. H. Nychkalo. – K. : Vyscha shkola, 2000. – 380 s.

Дата надходження рукопису до редакції: 09.09.2019 р.

Формирование профессиональной компетентности физкультурно-спортивных кадров

А.П. Пышка, И.В. Сущенко, Е.С. Жоффак

ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г. Ужгород

Цель: раскрыть сущность, особенности и исследовать основные факторы влияния на процесс формирования физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой профессиональной компетентности физкультурно-спортивных кадров.

Объект и методы исследования. Объектом исследования стали профессиональные компетентности физкультурно-спортивных кадров в высших учебных заведениях. Основными методами исследования были библиосемантический и метод контент-анализа нормативно-правовых документов Украины в сфере подготовки физкультурно-спортивных кадров.

Результаты исследования и их обсуждение. Исследовано состояние научного обоснования процесса формирования профессиональной компетентности физкультурно-спортивных кадров, рассмотрены основные факторы влияния, мотивации и функций, влияющих на формирование физкультурно-оздоровительной и спортивно-массовой компетентности. Раскрыта специфика форм, определяющих современное содержание физического воспитания в вузах

и обеспечивают его в профессиональной деятельности. Установлено тенденции развития системы образования, и выявлены факторы, влияющие на уровень подготовки спортивных менеджеров и их профессиональную компетентность.

Выводы. Определяющими направлениями формирования профессиональных компетентностей спортивных кадров являются: общая направленность деятельности учреждения высшего образования на формирование профессиональной компетентности спортивных менеджеров в соответствии с рыночной экономической ситуацией; необходимости учета сложившихся традиций в деле привлечения населения к занятиям физической культурой и спортом.

Ключевые слова: высшие учебные заведения, профессиональная компетентность, педагогическая компетентность, физкультурно-спортивные кадры.

Formation of professional competences physical and sport facilities

O.P. Pyshka, I.V. Sushchenko, E.S. Zhoffchak
Uzhhorod National University, Uzhhorod

Important traits and qualities of professional competence of managers, formed in the conditions of modern development of the country, were studied by a considerable number of scientists (G. Kot, V. Tereshchenko, M. Vinogradsky, S. Kozlovskaya, G. Paderets, I. Chubaeva, L. Dovgan, L. Skibitka, D. Smolenikov, V. Rozanov, V. Kozubenko, L. Didkovskaya, Y. Zavadsky, O. Leontyeva, Y. Lavrykova, I. Sinova, O. Volodko, T. Klimovich, etc.). In their scientific works it is emphasized that the professional competence of managers first of all depends not only on the level of their abilities, but also on the quality of initial vocational training and self-improvement.

However, it should be noted that, as a whole, research into the issues of professional competence formation in sports professionals is mostly fragmentary; in particular, the peculiarities of forming their professional competence in the conditions of market transformations remain insufficiently investigated. The study of this problem in the context of the challenges of today is relevant and timely.

Purpose of the research: to reveal the essence, features and to investigate the main factors of influence and function on the process of formation of physical-fitness and sports-mass professional competence of the physical and sports personnel.

Object and methods of research: The object of research is the professional competence of sports and athletic personnel in higher educational establishments.

Subject of the research: to reveal the essence of theoretical and methodological foundations of the system of professional competence of the sports and sports personnel and their preparation for pedagogical activity.

Ukraine's accession to the world and European educational space requires updating the system of training future specialists on the basis of a competent approach. One of the most important tasks facing higher education is development and self-development, education of responsible attitude to one's own health, formation of physical-fitness and sports-mass competence of students [7, p. 136].

The competence of the teacher directly influences the formation of professional competence of the sports and sports personnel and their preparation for pedagogical activity. After all, competence is the ability, willingness and ability of a student to pursue a professional personal activity, effectively set and solve specific problems, taking into account the criteria of conformity of professional achievements. And also the ability to correctly consider, investigate, analyze external and internal factors that actively influence the process of formation of professional competence of future managers of physical culture and sports.

The structure of the formation of professional competencies of future sports and sports personnel is a set of such components as: communicative, informational, professional, personal motivation and creative-personal approach. The main components of the formation of professional competences are the provision of future sports and sports personnel, opportunities to show their initiative, independence in decision-making and motivation in work.

Emotional coloring of future sports and sports personnel is reflected in the motivational component, directly influencing the formation of professional competence, in the desire to form a system of professional skills, abilities, knowledge, motivations and beliefs, which are aimed at achieving high sports results, forming a professional and practical activity to create factors for healthy lifestyles and constant physical improvement.

The internal perception of the person of physical education is another important factor of formation of professional competence, which is manifested in the process of creation of physical-fitness and sports-mass competence of future personnel, developing in them the necessary moral, physical qualities, which they realize in practical activity.

Commonly known functions of creating professional competence of sports and sports personnel are: educational, communication, information, health and fitness, recreational - rehabilitation, creative and creative.

Consequently, the implementation of the aforementioned functions for the formation of professional competence of sports and sports personnel in practice involves a variety of forms, methods and means. What universities express in the following:

lectures - educational classes, morning physical gymnastics, physical and health and mass events, physical training in the process of educational activities; exercise, self-example, exercise, encouragement and coercion.

The realization of the aforementioned motivations, functions and methods of forming the professional competences of sports and sports personnel allows realizing this process at a high professional-methodical level, taking into account the main motivations for universities and according to the requirements of the Ukrainian market of praxis. Effective areas of formation that characterize the development of professional competencies of sports personnel in Ukraine should be determined by a combination of the following major components: internationalization of the educational process, application of new technologies in the formation process, professionalism in the field, and modernization of universities in the field of education of fitness and wellness.

It can be argued that the formation of the professional competence of managers of physical culture and sports in the context of national and international market environment should be based on the application of a competent approach with justification of the proper educational goals and motives. The current demands of the labor market on the effectiveness of education systems are intended to intensify the movement to form the content of education on a competent basis, which will necessitate the development of technologies for assessing the level of competences and competencies, which, in our opinion, involves updating the content, forms and methods of vocationally-oriented training in Universities, coordination of educational activities, which should be aimed at the formation of market values, the competitiveness of these professionals in the modern labor market, readiness professionals to solve real professional problems.

Key words: higher educational institutions, professional competency, pedagogical competency, physical culture and sports staff.

Відомості про авторів

Пишка Ольга Петрівна – старший викладач, кафедра фізичного виховання, факультет здоров'я та фізичного виховання Ужгородський національний університет, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.

Сущенко Ірина Вікторівна – старший викладач, кафедра фізичного виховання, факультет здоров'я та фізичного виховання Ужгородський національний університет, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.

Жоффчак Єва Степанівна – старший викладач, кафедра фізичного виховання, факультет здоров'я та фізичного виховання, Ужгородський національний університет, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.